

Plac Inwalidów

Dzielnice: Żoliborz

Osiedla: Stary Żoliborz

Atrybuty: Nazwy pochodzące od wyrazów pospolitych Nazwy określające

Rok utworzenia nazwy: 1926

Opis

Nazwany dla uczczenia inwalidów I wojny światowej.

Ciekawostki

Plac powstał na terenie fortu Haukego. Zespół budynków powstały w latach 1922-27 na przedpolu Cytadeli. Stowarzyszenie Spółdzielcze Oficerów, współpracując od 1921 roku z wieloma młodymi architektami, np. Romuald Gutt, Rudolf Świerczyński, Tadeusz Tołwiński, Kazimierz Tołłoczko, którzy zaczęli właśnie od budowania domków i dworków Żoliborza Oficerskiego. Przy okazji wybudowano tu zbiorowy hotel dla oficerów pod przewodnictwem Karola Heczko. Materiały doprowadzono linią kolejki, urządzoną tu specjalnie na okazję budowy, biegnącą od dworca Gdańskiego. Na miejscu placu w roku 18?? stanął fort Gieorgija, jeden z otaczających Cytadelę. Łączył je niedawno odkryty częściowo tunel. Dziś po forcie nie ma nawet śladu. W 1925 poprowadzono wtedy tory tramwajowe, ale dopiero w 1933 plac uregulowano i w 1935 wybrukowano go klinkierem. W 1950-60 domy odremontowano.

Stan obecny:

Nr 3: Kamienica. Przedwojenna. Wówczas to jedno z mieszkań zajął Jan Stanisław Bystron (1892-1964) - etnograf i socjolog, członek PAN, profesor m.in. Uniwersytetu Warszawskiego, autor takich publikacji, jak "Artyzm pieśni ludowej", "Bibliografia etnografii polskiej", "Człowiek i książka", "Dzieje obyczajów w dawnej Polsce: wiek XVI - XVIII", "Etnografia Polski", "Historia w pieśni ludu polskiego", "Komizm", "Księga imion w Polsce używanych", "Kultura ludowa i ludoznawstwo w Polsce", "Literaci i grafomani z czasów Królestwa Kongresowego 1815-1831", "Łańcuch szczęścia i inne ciekawostki", "Megalomania narodowa", "Nazwiska polskie", "Nazwiska tak zwane szlacheckie (z końcówką -ski)", "Nazwy i przezwiska polskich grup plemiennych i lokalnych", "O istocie życia społecznego", "Pieśni ludu polskiego", "Polacy w Ziemi Świętej, Syrii i Egipcie 1147-1914", "Przysłowia polskie", "Publiczność literacka", "Rozwój problemu socjologicznego w nauce polskiej", "Słowiańskie obrzędy rodzinne", "Socjologia", "Socjologia literatury", "Studia nad zwyczajami

ludowymi", "Szkoła i społeczeństwo", "Szkoła jako zjawisko społeczne", "Typy ludowe J. P. Norblina", "Ugrupowanie etniczne ludu polskiego", "Uspołecznienie szkoły i inne szkice", "Uwagi nad dziesięciu pieśniami ludowymi Żydów polskich", "Warszawa", "Wpływy pieśni szlacheckiej w poezji ludowej", "Wpływy słowiańskie w niemieckiej poezji ludowej", "Wspomnienia syryjskie", "Wstęp do ludoznawstwa polskiego", "Wyobrażenia artystyczna Bolesława Prusa", "Z dziejów polskiej pieśni ludowej", "Zagadnienie reformy szkolnej", "Zwyczajy żniwiarskie w Polsce". Był również właścicielem willi przy ul. Zawrat 4. Od 1945 roku mieszkał tu i pracował prof. dr hab. Mirosław Gersdorf (1915-1985), twórca powojennego prawa spółdzielczego, filister korporacji akademickiej Welecja, profesor Spółdzielczego Instytutu Badawczego. Przypomina o tym tablica pamiątkowa (odsłonięcie - 19.11.2005)

Nr 4\6\8: Gmach PKO BP. Powstał ok. 1930 wg proj. J. Szanajcy. Przed wojną mieszkał tu generał Wiktor Thommée (1881-1962) wraz ze swoją żoną Niwą oraz córką Wioletką. Po wojnie zamieszkał tu Wojciech Gabriel (1919-2005) - profesor nauk rolniczych, specjalista w zakresie chorób wirusowych i nasiennictwie ziemniaka, autor ponad 100 prac naukowych.

Nr 10: Hotel Oficerski (Dom Zbiorowy Mieszkaniowego Stowarzyszenia Spółdzielni Oficerów). Zbudowany w latach 20 (Prawdopodobnie w 1924 roku wg projektu Romualda Gutta), pierwszy użytkowy budynek na Żoliborzu. Mieli tu pomieszkiwać inwalidzi wojenni, ale idea się nie sprawdziła. Umieszczono tu zatem zarząd MSSO, sklepy, restaurację, pocztę, salę zebrań i mieszkania rotacyjne dla oficerów. W 1931 otwarto tu kino ‘Mars, po wojnie przemianowany na ‘Światowid. W 1934 na górnych piętrach powstało państwowe gimnazjum żeńskie im. Aleksandry Piłsudskiej z inicjatywy płk Michała Grosska. Szkoła miała 14 sal, otwarto ją uroczystie 09.09.1935. Początkowo była to filia gimnazjum Hoffmanowej, potem uzyskało własną nazwę i sztandar. Dyrektorką została Janina Lubecka. Poziom szkoły był bardzo wysoki. 13.09.1939 bomba zniszczyła pół budynku, wprawdzie MSSO przystąpiło do odbudowy, ale Niemcy kazali zamknąć szkołę i wydać zbiory biblioteczne i przyrządy dydaktyczne. W styczniu i lutym 1941 przeprowadzano tu aresztowania. Po wojnie gimnazjum zajęło drugie piętro, a na pierwszym zainstalowano gimnazjum męskie Piłsudskiego. W 1957 szkoła żeńska, już z patronką Sempołowską, przeniosła się na Popiełuszki 5.

Pomnik I Dywizji Pancерnej gen. Stanisława Maczka. Pomnik autorstwa Jerzego Sikorskiego, ufundowany został przez 40 miast Belgii, Holandii, Francji i Szkocji, wraz z weteranami. Otoczenie pomnika zaprojektował Andrzej Kiciński. Napis na cokole brzmi: Żołnierz polski walczy na wszystkich frontach o wolność wszystkich narodów, ale życie oddaje tylko za własną ojczyznę. Wokół pomnika jest basen w kształcie mapy wybrzeża Atlantyku, który nawiązuje do szlaku bojowego dywizji. Budzi to protesty mieszkańców, bo można w tym baseniku złamać nogę, gdyż bywa niewidoczny spod liści lub śniegu. Pomnik miał stać na Śródmieściu, ale władze dzielnicy nie wyraziły zgody.

~ Fort Georgija. Fort cytadeli powstał w 1863-4. W 1865 zbudowano 300-metrowy tunel do Cytadeli, którym można było puścić kolejkę. W 1921 nadano mu imię gen. Haukego, ale po kilku latach fort rozebrano pod budowę pl. Inwalidów i całego osiedla. Gruz użyto do budowy okolicznych domów, dzięki specjalnej kolejce, która kursowała między fortem Georgija a dzielnicą. Część tunelu zachowana jest do dziś.

Data nadania nazwy: 1926.09.27